

«ҚАЗАҚША САЙРА-2014»

Рахымжан Отарбаев

Әңгімелер жинағы (қазақ және орыс тілінде)

ПЕРІШТЕЛЕР ҰЙЫҚТАМАЙДЫ

Электрондық оқулық

Рахымжан Отарбаев

Сборник рассказов (на казахском и русском языках)

АНГЕЛЫ НЕ СПЯТ

Электронная книга

Қазақстанда кеңінен танымал прозашы, драматург Рахымжан Отарбаевтың әңгімелер жинағын біріктіретін «Періштелер ұйықтамайды» кітабы Академик З.Қабдолов атындағы қордың (әдеби-тарихи мәдени «Алшы» қорымен серіктестік негізінде) атыраулық жазушылардың электрондық кітапханасын екі тілде қалыптастырудағы кезекті үлесі болып табылады.

Бастапқыда кітаптың түпнұсқалық мәтіні қазақ тілінде жазылып, барлық шығармаларды жазушы, ақын, Бекет Қарашин (он сегіз әңгіме) және аудармашы Қалиолла Байменов тәржімалаған (соңғы он әңгіме)

Осылайша, кітаптың барлық мәтінін лексикалық білім аспектісін орындауға қабілетті біртұтас көркем сөздік-аудармашы қызметінде деуге болады. Яғни, мазмұн екі тілге аударылып, мәтіннің түпнұсқасы іспетті кіріктірілген интерактивті сөздіктің қызметін атқарады, сондай-ақ, жинақты оқу кезінде онлайн режимінде орыс тілінен қазақ тіліне және керісінше аударма жасауға мүмкіндік береді.

Кітап үлгісі электрондық кітаптарды пайдаланушылар арасында бүкіл әлемде кеңінен таралған iPad және Android тұғырнамаларымен біріктірілген, яғни олар электрондық әдебиеттің барлық дерлік ридерлер типін тұтынушыларға қолжетімді етуге мүмкіндік жасайды.

Жинақ тізбектеу арқылы жалпы қолжетімді әдеби серверлерде, танымал ақпараттық және әлеуметтік желілерде, Қабдолов қорының сайтында, жобаның арнаулы сайтында, сондай-ақ серіктестердің, жазушылар одағы мен әдеби клубтардың электрондық пошталарына жіберу арқылы таратылады. Кітапты жүктеп алу тегін.

Аталған кітап Академик З.Қабдолов атындағы қордың «Қ@З@ҚШ@ С@ЙР@-2014» жобасы бойынша «Теңізшевройл» ЖШС-нің қаржылай демеушілігі негізінде шығарылған. Ол қазақ тілін үйренуге ынталы көпшілік оқырманға арналған.

Редакциялық алқа:

Бас редактор - Бекет Қарашин;

Редакторлар – Габит Молдамұрат, Г. Пряхин;

аудармашылар – Б. Қарашин, Қ.Байменов;

Құрастырушы - Бекет Қарашин

Кітапты беттеуші және дизайнер – И. Борзых

Книга «Ангелы не спят», представляющая собой сборник рассказов широко известного в Казахстане прозаика и драматурга Рахимжана Отарбаева, является очередным вкладом фонда им. академика Кабдолова (в партнёрстве с Литературно-историческим культурным фондом «Алшы») в формирование уникальной электронной библиотеки атырауских писателей на двух языках.

Оригинальный текст книги был изначально казахским. Все произведения претерпели процесс перевода в исполнении писателя и поэта Бекета Карашина (восемнадцать рассказов) и переводчика Калиоллы Бейменова (десять последних рассказов)

Таким образом, весь текст книги представляет собой единый художественный словарь-переводчик, способный выполнять образовательный аспект. То есть содержание лексически адекватно дублируется на двух языках, представляя собой как текст оригинала, так и встроенный интерактивный словарь, который позволяет в процессе чтения в он-лайн режиме получить перевод с русского на казахский, и наоборот.

Формат книги совмещается с наиболее распространенными среди пользователей электронных книг во всём мире платформами iPad и Android, что делает ее доступной пользователям практически всех типов ридеров электронной литературы.

Сборник распространяется посредством выкладки на общедоступных литературных серверах, в популярных информационных и социальных сетях, на сайте фонда Кабдолова, специализированном сайте проекта, а также многочисленных рассылок по электронным адресам партнёров, писательских союзов и литературных клубов. Скачивание книги бесплатное.

Книга издана на инвестиционные средства ТОО ТШО по проекту фонда имени академика Зейноллы Кабдолова «Қ@З@ҚШ@ С@ЙР@-2014». Она предназначена для широкого круга читателей и масс, заинтересованных изучить казахский язык.

Редакционная коллегия:

Главный редактор - Бекет Карашин,

Редакторы – Габит Молдамұрат, Г. Пряхин (Москва)

Переводчики - Б. Карашин и К. Байменов;

составитель – Б. Карашин,

Верстальщик и дизайнер – Ирина Борзых

РАХИМЖАН ОТАРБАЕВ

Отарбаев Рахымжан - 19/10/1956 жылы Атырау облысы, Құрманғазы ауданында туған.

Отарбаев Рахимжан - родился 19/10/ 1956 года в Курмангазинском районе Атырауской области.

1977 жылы Орал педагогикалық институтын бітірген. Әр жылдарда «Орал өңірі» газетінде тілші, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі, Қазақ телерадиокомитетінде редактор, «Қазақ әдебиеті» газетінде, «Жалын» альманахында бөлім меңгерушісі, Қырғызстанда Қазақстан елшілігінің аттасесі, Маңғыстау облыстық телерадио компаниясының төрағасы, Атырау облыстық драма театрының директоры, ҚР Президенті Әкімшілігінде сектор меңгерушісі қызметтерінде болған. Астанадағы Ұлттық академиялық кітапхананың Бас директоры болып істеген.

В 1977 году окончил Уральский педагогич. институт. В разные годы работал корреспондентом в газете «Орал өңірі», учителем казахского языка и литературы, редактором в казахском комитете телерадио, в газете «Қазақ әдебиеті», заведующим отдела в альманахе «Жалын», атташе посольства Казахстана в Киргизии, Председателем компании радио-телевидение Мангистауской области, директором театра драмы Атырауской области, заведующим сектора Администрации Президента РК, Генеральным директором национальной академической библиотеки.

Шығармашылығы:

Жазушының әр жылдары «Шер», «Жұлдыздар құлаған жер», «Жайық жыры», «Қараша қаздар қайтқанда», «Дауысыңды естідім», «Аспандағы ақ көбелектер, Біздің ауылдың амазонкалары, Айна-ғұмыр, «Отверженный мир» атты прозалық жинақтары және таңдамалы шығармаларының 2 томдығы жарық көрген. Қытайдың «Ұлттар» баспасынан қытай, қазақ тілінде 2 томдығы, Ресейдің «Художественная литература» баспасынан орыс тілінде бір томдығы және «Проводник судьбы» жинағы жарық көрген. Жекелеген шығармала-

Творчество:

В разные годы были опубликованы его прозаические сборники: «Шер», «Жұлдыздар құлаған жер», «Жайық жыры», «Қараша қаздар қайтқанда», «Дауысыңды естідім», «Отверженный мир» и 2 тома избранных произведений. Издательство «Ұлттар» в Китае выпустило двухтомник на казахском языке, издательство «Художественная литература» в России выпустило однотомник на русском, а также сборник «Проводник судьбы». Отдельные произведения издавались на итальянском, английском, французском языках. В изда-

ры итальян түрік, ағылшын, француз тілдерінде басылған. «Каир» баспасынан «Соғыстың соңғы бомбасы» деген атпен 1 томдығы араб тілінде жарияланды. Көптеген пьесалары республикалық және шетел театрларында сахналанған.

Атақтары:

Махамбет сыйлығының лауреаты, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, халықаралық Шыңғыс Айтматов сыйлығының лауреаты, халықаралық «Академик Зейнолла Қабдолов марапатының» иегері, «Парасат» орденінің иегері, «Атырау қаласының құрметті азаматы»

тельстве «Каир» была издана книга «Последняя бомба войны». Множество Пьес Рахимжана Отарбаева было поставлено республиканскими и зарубежными театрами.

Награды и звания:

Лауреат премии имени Махамбета, лауреат Международной премии имени Чингиза Айтматова, Заслуженный деятель РК, обладатель международной награды им. Академика З. Кабдолова, Обладатель ордена «Парасат», «Почётный гражданин города Атырау».

АКТРИСА

Бар пәле Гогольдің «Үйленуінен» шықты.

Қаламының сиясына бойдақтардың мұңы мен пендешілігін езіп күйып жазған пьесасы ғой. Николай Васильевич некесін қия алмаған бейбақтардың бағын ашамын деп қазақ драма театры жанталасып жатты.

Жанталасатындай да жөні бар. Мәдениет министрлігінен «Ұлы жазушының осы пьесасын сахнаға шығарыңдар, шығарыңдар да Агафья Тихоновнаның ролін ойнаған актрисаны дереу «Құрмет» орденіне ұсыныңдар» деген пәрмен кеп түскен. Гәп қайда?

Бұл хабарды естігенде алдымен театр директоры буыны босап, орнынан үш ұмтылып тұра алмай қалған.

Абдырап, бір тал шашы шашау шықпайтын таза күмістен күйғандай аппақ басын сипалай берді.

СТРАСТИ НАШЕГО ТЕАТРА

Весь переполох происходил из-за Гоголевской «Женитьбы».

Ведь пьеса написана не простыми чернилами, а густо замешанными на особой тоске и тайных помыслах холостяков... Казахский драмтеатр буквально бился в агонии, чтобы как-то благоустроить бедолаг, неустроенных когда-то самим Николаем Васильевичем.

Правда, всей этой суете была и веская причина. Потому как из Министерства культуры поступило недвусмысленное указание поставить пьесу великого писателя, а актрису, исполнившую роль Агафьи Тихоновны, в срочном порядке представить к ордену «Почета». Деваться, как говорится, было некуда!

Услышав эту новость директор театра был настолько ошеломлен, что он раза три порывался встать со своего кресла, но не мог.

Он только сидел и рассеянно поглаживал белую, будто посеребрённую голову, без единой выбивающейся пряди.

Есесіне қапсағай бойлы, құс тұмсық, қылқылдап сөйлейтін бас режиссер: – Гениально! – деп айқайлап жіберді.

– Жазған-ау, неңе мәз боласың? Бұрын-соңды қоймаған ауыр спектакль. Оған лайық киім-кешек қайда? Жасау-жабдық ше?

– Табасыз. Бұл – анау-мынау емес, министрліктің тапсырмасы. Орден бергелі жатыр, – деп бас режиссер бір көтеріліп кетсе көпке дейін қона алмай қоятын әдетімен шымқай қызыл бешпетінің тиегін ағытып, құлашын кеңге жайып жіберді.

– Өй, сен де... – деп шарасызданған театр директоры телефонның тұтқасын бір алып, бір қойды.

– Бұл рольге лайық артистеріміз бар ма?

– Агафья Тихоновна, Подколесин, Яичницалар қаптап жүр емес пе?

Театр директоры бір тал шашы шашау шықпайтын таза күмістен құйғандай аппақ басын сипалап тағы бір уайымның шегін шығарды.

– Басты ролдегі Агафья Тихоновна жалғыз. Демек, оны бір ғана актриса орындауы керек. Орден де біреу. Міне, мәселе қайда?

Онсыз да роль жетпей атақсыз қалдық деп күнде құлағымызды кеміріп жүретін әйелдер енді қырылып өлетін болды ғой.

Соны неге ойламайсың? Әлгі бай таңдайтын Агафьяның жасы нешеде өзі?

– Отызға жетер-жетпес.

– У-ух! – деді театр директоры кәрі қыздың бар салмағы өзіне түскендей, күрсінісі мен күңіренісі айырғысыз.

– Ол роль жас актрисалардың біріне бұйырар. Ор-

Да и этот главный режиссер – каланча с птичьим носом, в добавок ко всему, орёт под ухом – «Гениально!...».

– О, блаженный, чему ты так рад? Это же тяжелый спектакль, который никогда здесь и в помине не ставился. Где для него костюмы? А декорации подходящие, откуда взять?..

– Ничего, подберёте! Это вам не бублики печь – задание министерства! Орденом собираются награждать! – возбуждался главный режиссер, растегнув пуговицы своего ярко красного пиджака и, по обыкновению, становясь в ту высокую позу, с которой потом его непросто было опустить на землю.

– Ой, да ну тебя! – отмахивался в сердцах директор театра, машинально хватая, а затем кладя на место телефонную трубку.

– А есть ли у нас на эту роль подходящие люди?

– Да эти Агафьи Тихоновны, Подколесины и Яичницы ходят толпами...

Директор театра, пригладив ладонью свою белую, будто посеребрённую голову без единой выбивающейся пряди, выразил следующий, не дававший ему покоя, довод.

- Агафья Тихоновна в главной роли одна. То есть, я хотел сказать, что её должна исполнять только одна актриса. Орден, как известно, тоже в одном экземпляре. Вот в чем и вся заковырка!

Теперь женщины, и без того прожужжавшие все уши, что превратились в серых мышек из-за отсутствия ролей, просто съедят друг друга.

Почему же тебя не должна волновать эта сторона вопроса? Да и, к тому же, в каком возрасте эта самая Агафья, выбирающая себе жениха?

– Где-то под тридцать...

– У-ух! – выдохнул директор театра, будто навьючив на себя весь груз печалей и капризов старых дев.

– Допустим, что главная роль достанется одной

денді өңіріне жарқыратып сол тағар. Ал сахнада қартайған әпкелері ше? Оны кешіре ала ма?

– Абырой да ортақ, орден де ортақ, – деп бас режиссер құс тұмсығын көкке тіреп тұрып алды.

– Бұлар ортақ қып байды бөлісер, ал орденді бөлісе алмас. Онсыз да іштей жарылып, өздері екі-үш жік боп жүр... Қып-қызыл дауға қалдық десеңші!

– Өздері білсін.

– Осы рольді тәжірибесі де, көркі де келісті Қызтуғанға берсек қайтеді?

Бас режиссер көк тіреп тұрған тұмсығын түсіріп, театр директорының жүзіне танданып үңілді.

– Ол әпкеміздің жасы елуден асқан. Сыры кетіп, сымбаты тозған. Әрине, түпкі ойыңызды түсініп тұрмын. Амал жоқ...

– Гримді қалың салса... кім біліп жатыр?..

– Кешірерсіз, ол кісі кешікті. Галя, Таня, Даша мен Маша. Басты рольді осы төртеуінің біреуі ойнайды. Қайсысы мықты, сол алсын. Бағынан көрсін.

– Кассада көк тиын жоқ. Бюджет бекігенде қаралмаған қойылым. Қайдан білейін...

– Ендеше Қызтуғанды Фекла Ивановнаның роліне салайын.

– Мейлің. Көр өзін.

Бұл кезде мына ұлы жаңалықтан хабардар театрдың барша актрисасы Агафья Тихоновнамен ауырып үлгерді.

из молоденьких актрис. И она потом нацепит себе на грудь орден и будет им щеголять. А как, ты думаешь, на это посмотрят её старшие товарищи по цеху, которые отдали всю свою жизнь этой сцене? Признают ли они её, простят ли?

– Честь нам одна и орден один! – пытался урезонить его главный режиссер, приподняв свой птичий нос и приосанившись.

– Да они могут поделиться самцом, но орденом – ни за что! Все ходят на пределе терпения, разбившись на две-три враждующие группировки... Скажи уж лучше – попали мы с тобой под перекрестный огонь!

– Пусть делают, что хотят.

– Слушай, а, что если мы эту роль отдадим достаточно опытной и привлекательной Кызтуған?

Главный режиссер, опустив свой горделивый нос, с нескрываемым удивлением уставился в лицо директора театра.

– Наша-то тетушка шестой десяток разменяла. Красота, будем говорить, не первой свежести, да и фигурка оставляет желать... Конечно, я понижаю к чему вы клоните. Однако, увы...

– Ну грим наложите потолще! Кто там разберется?!

– Простите, но она опоздала. Галя, Таня, Даша и Маша – вот, кто-то из них и будет играть главную роль. Которая попрыгче, та пусть и берет. Так сказать, попытает счастье.

– И в кассе нет ни гроша! Когда утверждался бюджет, об этом спектакле и речи, ведь, не было. Откуда мне знать...

– В таком случае, давайте я поставлю Кызтуған на роль Феклы Ивановны.

– Ладно. Решай сам.

К тому времени актрисы театра, уже каким-то образом прослышавшие о судьбоносной новости, враз занедужили Агафьей Тихоновной...

Ал, шындап келгенде, Галя Гогольдің атын шала-шарпы естіген боп шықты.

Таня оның мұндай пьесасы барынан тіпті мақұрым екен.

Даша ұлы жазушының жинағын іздеп кітапханаға жүгірді.

Енді Маша болса Агафьяның өзімен түйдей құрдас екенін, оның да өзі сияқты күйеу таңдап жүргенін естігенде жүрегі жарыла қуанды.

Жасын өсіріп алып, басты рольден құр қалған Қызтуған болса аяқ асты қан қысымы тасып ауруханаға түсті...

Көпестің кәрі қызының роліне қаз-қатар бекітілген актрисалардың шындап келгенде бойы да, ойы да тіпті тұрмыс жайы да бірдей-тін.

Ақсары өнді, күлімкөз, сыбай-салтаң. Төртеуі де жігіт атаулы өзімізге шақ келгенімен талантымызға шақ келмейді деген пікірде.

Бәрі де күн сайын түс көреді. Бір қызығы түстері де бір-бірінен аусашы. Ылғи ақбоз ат мінген жас мырзаның алдында толған айдай толықсып кетіп бара жатады.

Роль бөлінуі мұң екен, театр ұжымы үшке бөлініп шыға келді. Қуыс-қуысты сығалап, сыңараяқтап жүріп, біриықтап кіріп үш гримеркада жасырын жиналыс ашылды.

Театр директорының ыңғайындағы топтың жетекшісі Қызтуған-тын.

Қаралай табанынды қыздырған мына дүбір тыныш жатқыза ма? Өлердегі сөзін айтып, дәрігерлерден уақытша сұранып шыққан.

– Мені әлгі өсекші кемпір, көше кезіп Агафьяға бай іздейтін Фекла Ивановнаның роліне бекітіпті. Мұнан асқан басыну бар ма?

Заманында Томирис пен Баян сұлуды, Әйгерім мен Ақтоқтыны ойнаған мендей жарық жұлдызға

Но на поверку вышло, что Галя и имя самого Гоголя знала понаслышке.

Таня даже и не подозревала о существовании подобной пьесы.

Даша, в поисках сочинений великого писателя, побежала в библиотеку.

Маша чуть ли не взорвалась от восторга, узнав, что Агафья её ровесница, и, что она тоже подыскивает себе мужа.

Великовозрастная Кызтуған, обделенная главной ролью, тут же слегла в больницу с высоким давлением...

И в самом деле, актрисы, утвержденные вкупе на роль зрелой купеческой дочери, были под стать друг другу и ростом, и умом, и даже социальным положением.

Все как на подбор белолицы, симпатичны, игривы и ничем пока необременены по жизни. И все четверо были просто убеждены, что жениха-то найти можно, но как найти достойного их таланта...

Изо дня в день девушки видели сны, которые были разительно похожи друг на друга: во всей своей ослепительной красе и неге они всё скачут и скачут куда-то на белом коне в объятиях молодого господина...

Стоило начать распределение ролей, как коллектив театра тут же распался на три основные группы. Тайными ходами, озираясь по сторонам, они конспиративно собирались в разных гримёрках, чтобы открыть свое коалиционное собрание.

Группу, сформированную на позициях директора театра, возглавила сама Кызтуған.

Невозможно спокойно лежать и болеть, когда в театре зашкаливает накал страстей! Поклявшись всем чем только можно, она насилу вырвалась из под капельницы.

– Утвердили меня на роль этой сплетницы Феклы Ивановны, подбирающей на улице женихов для Агафьи. Худшего позора, кажется, и нельзя придумать!

Вы только представьте, какое это унижение для такой звездной актрисы как я, которая, в разное

бұл не қорлық?! – деп Қызтуған әжептәуір дауыс шығарып жылап жіберді.

Өрмекшінің торындай ұсақ әжімдер түскені болмаса ақсары жүзді еді. Құлағының ұшына дейін қызыларай шарпып, қалшылдап кетті.

– Су ішші. Сабыр ет, – деп сөзді дәл төбесінде сәбидің алақанындай ойма тазы бар артист алды.

– Дұрыс айтасың. Үлкенді сыйлауды қойған. Еңбекті бағалау атымен жоқ.

Енді кеп театрға күні кеше келген бір шүйкебас орден алады деп бәріміз сүрініп-қабынамыз ба? Жо-жоқ!

– Жарайсың! Осының бәрін бүлдіріп отырған – ана қатын құтаймай жүрген бас режиссер, – деп анау-мынауға мейірі қана қоймайтын Қызтуған қайтадан көтерілсін.

– Тұмсығын көкке шаншып болды. Тіпті бар ғой, Агафья Тихоновнаның роліне бекіген әлгі төрт қаншық та соның көңілдесі. Алма-кезек пәтерінен шықпайды.

Ақыры қызу талқылаудың нәтижесінде бас режиссер мен төрт актрисаның үстінен Президент Әкімшілігі мен Ұлттық қауіпсіздік комитетіне арызданатын боп уәде байласты.

Бұл кезде театрдың келесі бұрышындағы гримерныйда кезекті басқосу өтіп жатқан.

– Бас режиссер – нағыз шығармашылық тұлға, – деп әңгіме тізгінін әп дегенде Олеся ұстаған.

– Мен өзім киім цехының меңгерушісі болсам да о баста жұмысты актрисалықтан бастағанмын. Сондықтан білемін, білген соң да айтамын.

Осылай деп өзінің қоғамдағы орнын бір бекітіп

время, создавала прекрасные сценические образы царицы Томирис, Баян-сулу, Айгерим, Актоты! – досадовала Кызтуған, едва сдерживая подступающий к горлу ком.

Несмотря на паутину мелких морщин, её лицо ещё сохраняло следы былой красоты. В конце концов не выдержав и покраснев до самых мочек ушей, она зарыдала, содрогаясь всем телом.

– Попей, пожалуйста, воды и успокойся! – сказал актер с округлой плешиной на самой макушке размером в детскую ладонь, и взял слово.

– Ты, полностью, права. Никакого уважения к старшему поколению. Честный труд вообще обесценен.

Теперь из-за того, что какая-то козявка, только вчера переступившая порог театра, получит орден, мы все должны сбиться с ног?! Нет-нет! Этому не бывать!

– Умничка, ты наш! Да, но весь этот сыр-бор исходит от нашего ловеласа - главного режиссера, – снова взяла слово Кызтуған, которую не так-то просто было успокоить.

– Спесь его окончательно одолела. Ведь до чего дошло: все эти четыре молодые вертхвостки, утвержденные на одну роль Агафьи Тихоновны, превратились в его партнерш по постели. Они поочередно обитают в его холостяцкой квартире...

В конечном итоге, после подобных страстных обсуждений, собравшиеся единогласно решили подготовить заявление по поводу четырех артисток и главного режиссера в Администрацию Президента и в Комитет национальной безопасности. А в это же самое время в гримерной, расположенной в другом крыле театра, проходило другое собрание.

– Наш главный режиссер истинно творческая личность, – начинала с пылу Олеся.

– Между прочим, я хоть и заведующая костюмерным цехом, но свою трудовую биографию начинала актрисой театра. И потому, я тоже кое-что знаю, а раз знаю, то и говорю.

Взяв слово, она как бы лишний раз пыталась ут-

алды. Бірақ бойы бір тұтам қысқа да, басы тым үлкен болған соң, комедиялық қойылымнан басқаға жарамай, амалсыз киім күзетіп қалғанын айтқан жоқ.

– Ол аса жауапкершілікті сезінгеннен де басты рольге осы тұрған төртеуінді бөлмей-жармай, қатар ұсынып отыр.

Біреуінің жұлдызың жанғалы тұр. Оны қалғаның қызғанбаңдар. Тілекші болыңдар.

– Осыны айтқан аузыңнан айналайын, апатай, – деп Галя, Таня, Даша мен Маша орындық жетпей тік тұрған қалпы сәмбіталдай майысып сала берді.

– Қызтуғанды қайттік? Фекланы қарғап-сілеп, Агафьяға таласып жатыр ғой.

– Оған жел беріп жүрген – театр директоры. Басты рольді ойнап әбден дәнiккен.

– Орден менікі депті.

– Тіпті шолақ жең ақ көйлегінің өңірін тесіп, әлден-ақ әзірлеп қойыпты.

– Демек, – деді мұрты үстіңгі ернінен асып аузына төгілген артист кесімді сөзін айтып, – дереу хат дайындау керек. Аты-жөнімізді көрсетпейміз. Ұжым атынан.

– Ендеше тілінен май тамып тұрған қаламы жүйрік бір журналисті табайық, – деді Олеся ылдым-жылдым.

Ал театрдың үшінші бұрышындағы аядай гримерныйда халық артисі Арон Арысович өзіне қараған топты ұйытып тұрған.

– Бұл спектакль сөзсіз құлайды, – деді ол қызы-қыздымен. – Мұндай әлемдік классиканы алып шығу үшін қандай күш керек?! Қандай тер төгу керек?!

Ал оның орнына театр директоры мен бас режис-

вердить своё истинное значение в окружающем обществе. Впрочем, о том, что с таким малым ростом и крупной головой, её брали только на роли комедийного плана, она, конечно, умолчала.

– Благодаря высокому чувству ответственности, – продолжала она, – он не стал обособлять кого-то из вас, а всех четверых поставил на главную роль.

И чья-то яркая звездочка вот-вот должна зажечься на небосводе театрального искусства. А все остальные и не вздумайте завидовать. Лучше пожелайте ей удачи!

– Вашими бы устами мёд бы пить, тетя Олеся, – радостно зашумели Галя, Таня, Даша и Маша, покачиваясь словно гибкие ивы у пруда, потому что в гримерке не хватало стульев.

– А, как же тогда быть с Кызтуган? Она же Фёклу ненавидит пуше пареной репы, и ни за какие коврижки не собирается уступать Агафью...

– Она же протеже самого директора театра. С его подачи привыкла получать только главные роли.

– Так и заявила, что орден будет её.

– Уже проткнула дырку для ордена на своем белом бальном платье.

– О чём это говорит?! – категорично спросил актер с растопорченными и лезущими в рот усами. – Надо срочно крапать жалобу! Подписываться не обязательно. Так сказать, – от коллектива!

– В таком случае, не откладывая в долгий ящик, давайте будем искать борзописца, – заметила проторная Олеся.

В следующем закутке театра, в небольшой, но уютной гримерной внимание присутствующей аудитории приковывал к себе Народный артист Арон Арысович.

– Безусловно, – говорил он пафосно, – спектакль неминуемо ждет провал! Какая требуется сила, чтобы вытянуть мировую классику! Сколько пота надо пролить!

А, что мы наблюдаем? Мелкую возню, когда ди-

сер өзара сүзиседі кеп. Бірінің басшы сықпыты жоқ, екіншісі даңғой, барып тұрған дарынсыз.

Онымен қоймай, айналасына айғыр үйір топ жинайды. Олары бір-бірін атарға оғы жоқ, ілінісіп әрең жүр.

– Көке-ау, енді не істейміз? – деп түкпірде бұғып отырған біреу жетім лақтың маңырағанындай етіп үн шығарды.

– Күтеміз. Өңірлеріне орденнің орнына ошаған қадаған кезде әлгі екеуін де қатар қуғызамыз.

Мәдениет министріне өзім барып кіремін. Бар былықтың бетін ашамын. Оның тоқалы – біздің ауылдың қызы.

Демек, туған күйеу баламыз, – дегенде Арон Арысовичтің жұмған жұдырықтай ғана бет-аузы гүл қауызындай ашылып, аяқ асты жайдарыланды.

Десе де, Мәдениет министрлігінің пәрмені қоя ма, роль алған артистер сөзін дереу жаттады. Киім тігілді. Декорация орын-орнына қойылды.

Қаншама аспанға шапшығанымен діңк етіп түсер жері сахна болған соң Қызтуған амалсыз Фекла Ивановнаның роліне ене бастады.

Халық артисі Арон Арысович Подколесиннің дәл төбесінде сәбидің алақанындай ойма тазы бар артист Яичницаның, мұрты үстіңгі ернінен асып аузына төгілген Жевакиннің, шілі өткен ғасырдағы батырлардың тұлғасын сомдайтын қанардай дәу қара Анучкиннің образына еніп, қатынның зары өткен қакбастың кейпінде жүрді. Қалғандары сахнадан анда-санда жылт етіп бір көрінер елеусіз рольдерді де қағып әкетісті.

Сөз жатталып, артистер сахнаға шығысымен бас режиссерден маза қашты. Қапсағай бойын екі бүктеп, құс тұмсығын көкке тіреп, атақырдай

ректор театра и главный режиссер занимаются просто перетягиванием одеяла. Посмотришь на одного – горе, а не руководитель, другой – бездарный хвастун.

Мало того, как племенной жеребец, собирает вокруг себя табун кобылиц. И все вокруг грызутся меж собой: давно бы перестреляли друг друга, да только вот нечем.

– Искупитель ты наш, а что же мы теперь делать будем? – послышался из угла чей-то блеющий голосок.

– Будем ждать. Вот, когда им вместо ордена прицепят на лацкан верблюжью колючку, вот тогда мы их обоих за шиворот и – вон из театра!

Я сам лично зайду к министру культуры и раскрою ему глаза на весь этот бардак. Его юная любовница, что скрывать, родом из нашего аула. Родным зятьком нам приходится!

– От последней фразы сморщенное словно сжатый кулак лицо Арона Арысовича даже просветлело как раскрывшийся бутон.

Между тем, послушаться приказа министерства никто не решился. Актеры, получившие роль, спешно выучили слова. Костюмы были сшиты. Декорации расставлены.

И как бы высоко не любила взлетать Кызтуған, она помнила, что падать всё равно придется на эту грешную сцену и, потому, поневоле приступила к работе над ролью злополучной Фёклы Ивановны.

Таким образом, каждый входил в предписанный ему образ: Народный артист Арон Арысович стал Подколесиным, актер с округлой плешиной на самой макушке размером в детскую ладонь, – Яичницей, а лицедей с растопорщенными и лезущими в рот усами – Жевакиным. А игравший прописных богатырей далекой старины, смуглый и плотный здоровяк преобразился в Анучкина и ходил понурый и будто чем-то обделенный. Остальные же довольствовались эпизодными ролями.

Когда же тексты были вызубрены и наступил этап сценического воплощения, куда-то улетучилось и спокойствие главного режиссера. Сложив второе

залда дайындықты бағады да отырады. Артистер жайдан-жай отырғыза ма?

Алғашқы бөлімдегі ел қыдырып, көше сыдырып көпес қызына күйеу іздейтін өсекші Фекла – Қызтуған сүйкімсіз кейіпке енбей, аяқ басқан сайын назданып, керіліп-созылып бітеді. Ал төзіп көр!

Қалыңдық көруге келгенде керенау, кердең Подколесин – Арон Арысович өзінің күнделікті жүрісіне салып қутындап жүгіреді. Ал шыдап көр!

– Өңшең топас! Қанымды ұрттап іштіңдер! Осы спектакльден соң сендерді желкемнің шұқыры көрсін! – деп әншейінде қылқылдап сөйлейтін бас режиссердің ойбайлаған даусы атақырдай залды жаңғырықтырады.

– Гогольдің аруағы атсын!

Бас режиссердің құлақты тескен ащы айқайын естіген сайын театр директоры кабинетінен шығып, бір тал шашы шашау шықпайтын таза күмістен құйғандай аппақ басын бір көрсетіп кетеді.

Бар қызық пьесаның бірінші бөлімінің соңын ала басталды. Агафья Тихоновнаның үйіне ентігіп алдымен Яичница жетті. Жетті де жасауы мол көпес қызына өзге бақталастарынан бұрын сөзін өткізгісі кеп:

– Сүйікті ханым, мұндай ауа райында жападан-жалғыз отыру азап қой. Ал үйленген, бала-шағасы барлардың жөні басқа... Олардың өз қызығы өзінде, – десін. Десін де осы рольдегі дәл төбесінде сәбидің алақанындай ойма тазы бар артист Агафья – Галяның алдына кеп сызылып тұра қалсын.

Осы көрініске дейін кәрі қыздың образын бар сымбатымен жарқырата ойнаған Галяның есіне өз өмірінде өткен баянсыз бір оқиға оралсын.

свой гренадерский рост, он сидел в полумраке зрительного зала и не сводил глаз с происходящего на подмостках действия. Но, разве артисты дадут посидеть спокойно?!

В первом же действии Кызтуған в роли сводницы Фёклы, вместо того, чтобы проворно шмыгать по закоулкам и обивать пороги домов в поисках жениха для купеческой дочки, манерничает и жеманится, будто пытаюсь показать свое превосходство. Разве можно на такое спокойно смотреть?!

А приглашенный на смотрины невесты ленивый и флегматичный Подколесин в исполнении Арона Арысовича семенит походкой мелкого лавочника и заискивающе расшаркивается. Это же форменное издевательство над образом!

– Одни болваны! Кровь мою сосёте не по капелькам, а ведрами! Чтобы после спектакля глаза мои вас больше не видели! – кричал, срываясь на фальцет, обычно ворковавший главный режиссер, и акустика просторного зала вторила ему вослед.

– Пусть вас покарает сам дух Гоголя!

И при каждом громком крике главного режиссера открывалась дверь кабинета директора театра и показывалась белая, будто посеребрённая голова, без единой выбивающейся пряди.

Впрочем все причуды, как из рога изобилия, ждали в конце первого акта. В дом Агафьи Тихоновны опережая всех, едва отдышавшись от быстрой ходьбы, явился Яичница. Явился и чуть ли не с порога, пытаюсь сделать предложение богатой невесте заговорил:

– Дорогая, госпожа, неприятнее всего, когда в такую погоду сидишь один. Женатому человеку совсем другое дело – не скучно... – Прорекламировав эти слова, актер с округлой плечиной на самой макушке размером в детскую ладонь, галантно предстал перед глазами Гали в роли Агафьи.

И тут Галя, легко исполнявшая роль засидевшейся девы, вдруг вспомнила, что именно этот эпизод произошёл в её собственной жизни.

...Иә, айтары не, қараторы келісті жігіт еді. Айыбы – оның да дәл төбесінде сәбидің алақанындай ойма тазы бар еді.

Оқу бітіріп келген жылы бір тойда танысқан. Іштей ұнатқан. Ұнатқан жанда ерік бар ма?

«Күн жарқырап тұр. Кеттік, қыдырайық...» десе ере жөнеліпті.

«Жаңбыр сіркіреп тұр, рақат. Көше кезейік. Кафеге барайық...» десе тұра жөнеліпті...

Бойына бала бітіп, үш ай толғанда есін жиды. Жиғаны кұрсын, бәрі кеш. Қараторы келісті жігіт балалы-шағалы боп шықты. Табанының астына сынап төккен сұйық екен. Мұның жанын жара лап, жазықсыз нәрестені абортпен өлтірген оңбағанның енді мүләйімсіп келіп тұрғанын көрдің бе?

– Абройымды төгіп!.. Масқарамды шығарып!.. Мә саған, алаяқ! – деп Агафья – Галя қалшылдаған қалпы Яичницаны жақтан қондырсын.

Қапелімде мұндай әрекетті күтпеген артист жанындағы орындыққа сүрініп, шалқасынан гүрс етіп жығылды.

– Агафья, сучка, рольден неге шығасың?! – деп бас режиссер шашын жұлып жатты.

– Кел орныңа! Баста қайтадан! Ассистент, қайда-сың? Тұрғыз ананы жатқан жерінен!

– Ойнай алмаймын. Құрығанда Агафьясы кұрсын! – деп Галя иығына жамылған желекті лақтырып, еңіреп жіберді. – Шыдамым жетпейді. Таняға бер бұл рольді.

Жерде жатқан желекті жамылып сахнаға жүгіре шыққан Таня бірден үйіріле жөнелді.

...Конечно, что там говорить, это был довольно красивый брюнет. Изъян его был лишь в том, что имел он одну мимолетную приметку – округлую плешину на самой макушке размером в детскую ладонь.

Познакомились они на одной из вечеринок в год окончания учебы. Он ей крепко запал в душу. Бывает ли порой выбор у влюбленного человека?

Стоило ему сказать: «День такой солнечный. Пойдем, погуляем!», – она и пошла за ним...

«Хорошо-то как, дождь моросит. Побродим по городу. Зайдем в кафе...», – и она побежала без оглядки...

Спихватилась, когда оказалась на третьем месяце. Но не впрок – жених оказался женатым. Ускользнул, аки пятки смазал ртутью... И, вы посмотрите на этого пройдоху: плюнул в душу, вынудил сделать аборт, загубив невинное дитя, а теперь явился не запылится... Прямо сама невинность!

– Тогда и получай! Вот тебе: за мою девичью честь, за мой неслыханный позор, подлый аферист! – закричала дурным тоном Агафья-Галя и, трясаясь в бешенстве, дала увесистую и звонкую затрещину Яичнице.

От неожиданности актер резко отпрянул назад, и перевалившись через стоявший позади стул, грохнулся на подмостки.

– Агафья, сучка ты эдакая! Почему выскочила из роли? – вопил в очередной раз главный режиссер, нервно теребя свои волосы.

– Встань на свое место! Начинай, заново! Куда запропастился этот идиотский ассистент? Давай, скорей ставь его на ноги к чертовой матери!

– Я больше играть не буду... Да сдалась она мне эта Агафья! – запричитала Галя и, сбросив со своих плеч шелковую накидку, заплакала. – Терпения моего не хватит. Отдай эту роль Тане.

Таня ждать себя не заставила. Бойко выскочила на сцену, подхватила скинутую на пол накидку и сразу же вошла в образ.

Рольге енгені сондай, Яичницаға күлім қаға тіл қатып, тіпті әлгінде оқыс тиген шапалақтан қызарып кеткен бетін үлбіреген алақанымен самал ескендей сипап өтті.

– Гениально! – деп бас режиссер қараңғы залда бас бармағын шошайтты.

Әдемі ойынның әрін Жевакин қашырды. Яичницаның ізін суытпай сөз алған Балтазар Балтазарович:

– Шіркін, Сицилия! Сүйікті ханым, сіз буырқанған теңіз толқындарымен жақсы таныс күйеуге шығуға қалай қарайсыз? – деп алдын кес-кестесін.

Мұны естіген Таня селк ете түсті. Мұрты үстіңгі ернінен асып аузына төгіліп тұрған артиске шоши қапап, «Ах!» деп шоқ басқандай шегінсін.

...Ах! Мынау соның аумаған өзі ғой. Сөзін көрдің бе?

... Вахталық жұмысқа келген түрік жігіті-тін. Мұның көңілін сары майдай еріткен. Екеуі емін-еркін ойнап-күлген. Еліне шақырған. Болашақта үйленеміз дескен.

Ауылдағы әке-шешесі қызына батасын қақтап беріп қалып еді-ау. Бүкіл ұжым бақ тілеп еді-ау...

Бара Босфор бұғазына шомылып, аппақ алтындай құмына аунаған. Сауық-сайран құрған.

Әдемі басталған ертегі еді. Өттең... Бір кеште сол сенген сүйіктісі түрік сұлуының етегіне еріп ізім-қайым жоғалды.

Жат өлкеде жалғыз қап, қадірі қашып, әуірімнің күшімен кері оралған.

Енді кеп тағы да теңізге шақырып тұрғанын қарашы. Бетсіз ғой, бетсіз!

Актриса настолько хорошо чувствовала роль, что выразительно бросив реплику в адрес Яичницы, легко и непринужденно, словно дуновение ветерка, провела мягкой ладонью по его покрасневшему от пощечины лицу.

– Гениально! – воскликнул главный режиссер, поднимая в полутемном зале большой палец вверх.

Удачно начавшуюся игру испортил Жевакин. Балтазар Балтазарович после Яичницы взял, как говорится, с места в карьер и пламенно произнес:

– Вот в Сицилии!... Хотели ли бы вы, сударыня, иметь мужем человека знакомого с морскими буями?

От внезапности Таня вздрогнула. И услышав до боли знакомые слова, она бросила испуганный взгляд на актера с растопорщенными и лезущими в рот усамы, затем вскрикнув «Ах!...», точно ступила на горящие угли, отшатнулась назад.

Ах! Так это же он! Ишь, какие слова выучил!...

Парень на вахтовую работу прибыл из Турции. И растопил её сердце как сливочное масло. Вдвоём они на славу провели время. Звал к себе на родину. Обещал следом жениться.

Её родители, живущие на селе, благословили и строго напутствовали, а весь коллектив пожелал счастья...

По прибытии купались в теплых водах Босфора, и валялись на золотом песке. Бесцельно бродили.

Всё было похоже на красиво начавшуюся сказку. Жаль... В один из вечеров её возлюбленный, побежал за длинной юбкой одной турчанки, и бесследно исчез.

Одна в чужой стране, лишившись всего, беспомощная, она с трудом вернулась обратно.

И теперь он, возникнув из неоткуда, снова зовет её в морскую стихию... Ну, не бессовестный ли он нахал?!

– Көргім келмейді сені! Салдақыға бола саттың! Жоғал, тез! – деп өксіп-өксіп отыра кетті.

– Өңшең ауру! Бұлардың бәріне психолог керек, – деп бас режиссер құтырынып, бір уыс төбешашын тағы да жұлып алды.

– Қайдағыны айтып тұрсың, а?! Бұл – Жевакин! Саған енді ғана сөз салып тұр! Сенің бұрынғы көп көңілдесіңнің бірі емес!

– Жоқ, жетер! Тойдым мыннан! – деп, неге тойғаны белгісіз, Таня сұқ саусағымен кеңірдегін бір сызды да сахнадан шыға жөнелді...

Сол күннен бастап бас режиссер ішіп кетті. Үш-төрт күннен соң театр директоры амалсыз пәтеріне іздеп барған.

Бас жағында қылқиып жарты шөлмек арақ тұр. Өзі майдан даласында құлаған ердей сұлқ түсіп жатыр.

Көзін ашып-жұмып жарытымды жауап қатар болмады.

– Спектакльдің афишасы ілінді. Ел-жұрт тегіс құлақтанды. Бар-жоғы төрт-ақ күн қалды. Еш нәрсе дайын емес.

– Басыңды көтер, айналайын. Құтқар бізді,- деп театр директоры әбден жуасыды.

- Министрліктің бас маманы қатысам деп дігірлеп ол отыр. Қазір барып жиналыс ашамын. Төбелеріне қамшы ойнатып аламын.

Әлгі театр сыншысын да шақырамын. Көрсін. Кеңесін берсін. Өзің таңертең кел, кел де дайындыққа кіріс.

– Көргім келмейді соларды.

– Артист баққан тауық баққанмен бірдей. Айдасаң пышырап қашып аулаға кірмейді... Енді маған тынышымен зейнетақы да бұйырмас. Балағат естіп

– Видеть я тебя не хочу! Ты променял меня на шлюху! Убирайся прочь! Сгинь! – выпалила она, и захныкав, опустила на корточки.

– Поголовно больные! Им всем психиатр нужен, – бесновался главный режиссер, вырывая клочок вольос с собственного темени.

– Ну, что ты мелешь, а? Это же – Жевакин! В любви он тебе признается впервые! И к твоим прежним кавалерам не имеет никакого отношения.

– Нет уж, хватит с меня! Сыта по горло! – сквозь слезы проронила Таня, чиркнув указательным пальцем по горлу. И, не объяснив, чем же она так сыта, ушла со сцены...

В этот злополучный день главный режиссер приложился к горькой.

Спустя дня три-четыре директор театра вынужден был пойти к нему на поклон.

У изголовья стояла наполовину пустая бутылка водки. Сам хозяин, как подкошенный на поле брани боец, лежал ничком.

Открыл один глаз, но сказать что-то внятное, был не в силах.

– Афишу спектакля уже развесили. Всех, кого надо оповестили. Только четыре дня всего-навсего-то и осталось. Ничего не готово...

Ну, дорогой, подними голову, – умоляет его присмиривший директор театра.

– Грозится прийти и этот главный специалист министерства! Выручай уж, как-нибудь. А я пойду сегодня проводить собрание. Посвищу нагайкой над их головами.

Да, и приглашу, наверное, того театрального критика. Пусть посмотрит. Авось, что посоветует. А ты уж приди утром и, не мешкая, приступай к подготовке.

– Не могу я их всех видеть!

– Эх, артистов пасти – все одно, что курей... Начнешь их собирать, а они все врассыпную нороят... Мне и до пенсии не дадут дотянуть. Чихво-

кететін болдым. Министрлік пен Гоголь түбіме жетті, – деп енді бәйіт айтып жыласын.

– Түнде Николай Васильевич түсіме енді, – деді бас режиссер.

– Ойбай, не дейд?! Не хабар айтты?

– Аузы берік адам ғой. Есіктің көзінде тұрып-тұрып бір күрсінді де шыға жөнелді.

– Жарықтық, ол да сенің мына жатысыңа қапа боп жүрген де. Артистерге де риза емес.

Тығылып қалған ваннайдан Даша тықырын білдірмей сыртқа қашып бара жатты.

Ізінше есіктен бір шөлмек арақ пен тіскебасар көтеріп Маша кіріп келе жатты.

– Өй, пері, сен мұнда неғып жүрсің? Жоғал. Көрінбе көзіме, – деп театр директоры зілсіз жаскады.

– Шай қойып берейін деп... Басының сақинасы ұстап жатыр. Дәрі алып келдім...

Өзі де келе артистерді кабинетіне жинады.

– Бар мен жоқтың ортасында ілініп тұрмыз, – деп зікір салып, жер тепкен.

– Бас режиссердің жатысы анау, сендердің жайылып жүрістерің мынау. Осы тұрған біреуің басты рольге жарамайсыңдар. Шеттеріңнен қияли. Жүйкелерің тозған. Сахна мен шынайы өмірдің ара жігін ажырату атымен жоқ.

– Оны экспромт дейді, ағай.

Бір тал шашы шашау шықпайтын таза күмістен күйғандай аппақ басын көтеріп алып, осыны айтып тұрған шынымен сен бе дегендей, киім цехы-

стят ироды на чем свет стоит. И министерство, и Гоголь, ох, боюсь, загонят меня в самый гроб, – запричитал директор театра.

– Ночью приснился мне Николай Васильевич, – немного оживился главный режиссер.

– Ой – ёй – ёй! Что такое ты говоришь?! А какую весть передавали?

– Молчун... Не раскрыл тайну. Постоял-постоял в проеме, тяжело вздохнул, и ушел...

– Незабвенный дух его, тоже, должно быть, отягощен твоим состоянием. Да и артистами, конечно, недоволен, видать.

В этот момент из входной двери наружу бесшумно выскочила, таившаяся в ванной комнате, Даша.

И тут же вслед за ней в прихожей появилась Маша с пакетиком в руках, в котором лежала обычная бутылка и какая-то нехитрая закуска.

– Ба-а... Добрая фея, а ты, что тут делаешь? Испарись и не попадайся мне на глаза! – безлобно пожурил её директор театра.

– Да, думала, может чай поставит... Голова, наверное, болит у него. А я тут и лекарство принесла...

По приходу в свой кабинет, директор театра собрал коллектив.

– Висим на волоске между «быть» или «не быть», – нагоняя напряженность объявил он.

– У главного режиссера постельный режим, а вы творите, кому что заблагорассудится. Из всех здесь присутствующих никто не годится на главную роль. Поголовно все гонимые и больные. Нервы уже никуда не годятся. Чутье совсем потеряли. Черту между личной жизнью и сценой вообще перестали различать!

– Это же называется экспромтом!

Приподняв свою белую, будто посеребрённую голову, без единой выбивающейся пряди, директор театра пробуравил взглядом заведующую костю-

ның меңгерушісі Олесяны көзімен жеп жібере жаздады.

– Экспромт?! Онда үйлерінде бажылдатып қатын сабағандарыңды, баймен ұрысып, басқамен қыдырғандарыңды көрермен алдына алып шығындар. Сахна қасиетті! Өңшең өнердің киесі ұрғыр!

Міне, алдарыңда өздеріңе етене таныс театр сыншысы тұр, – деп сосын желке шашы мен жауырыны тұтасып кеткен жұқалтаң сары жігітті нұсқады.

– Талай спектакльмізді мақтап баспасөзге мақала жазған, бізден ықыласын аямаған азамат.

– «Үйленуді» студент кезімде оқығанмын. Қазір ұмытып қалыппын, – деді ол шашын бір сілкіп тастап.

– Әрине, үйлену керек. Бірақ кімге? Адамды қинайтыны осы жағы ғой.

Мәселен, Қытайда 50 миллион бойдақ жігіт бар. Бәрі де жар таба алмай зарығып жүр.

– Ах! – деді бір жас қыз аузынан жалын атып. Оны:

– Ох! – деп және бірі қостады.

– Обал-ай! – деп Олеся бұл өкінішке өзінше нүкте қойды.

– Тынышталындар. Ал тыңдайық.

– Жалпы маған Гогольдің «Ревизоры» ұнайды, – деді одан әрі сыншы шашын тағы бір сілкіп тастап.

– Байқаймын, болашағы зор шығарма. Өзім қалалық драма үйірмесін басқарамын.

Осы спектакльді дайындау үстіндеміз. Мен Хлестаковтің роліндемін. Ал қала әкімі болса городничий Сквозник-Дмухановскийді ойнайды.

мерным цехом Олесю.

– Экспромт?! Тогда тащите на сцену всю бытовую грязь: как вы дома даёте волю рукам и доводите до истерики собственных жен или, как поскандалив с мужем, в отместку прогуливаетесь с другим... А сцена священна. Бойтесь кары высокого искусства!

Сегодня я пригласил известного вам театрального критика, – продолжал директор театра, показав на худощавого молодого человека со светло-рыжим загривком тонких и длинных волос.

– Он, неоднократно, достаивал наши спектакли похвальными отзывами в средствах печати.

– «Женитьбу» я прочитал в студенческие годы. Сейчас, разумеется, немного подзабыл, – сказал молодой критик, тряхнув волосами.

– Конечно, жениться необходимо. Но на ком? Вот проблема, которая мучает каждого нормального человека.

Например, в Китае более 150 миллионов молодых холостяков. И все они просто истомились в поисках своей второй половины.

– Ах! – раздался возглас молодой девушки. И, следом:

– Ох! – вторил ей кто-то другой.

– Ой, как жаль-то! – подытожила эти голоса Олеся.

– Тихо-тихо! Давайте послушаем!

– В сущности, мне нравится «Ревизор» Гоголя, – продолжил свою прерванную речь приглашенный критик, тряхнув опять своим жидким загривком.

– Должен отметить, – перспективная вещица. Я сам руковожу городским кружком художественной самодеятельности.

И сейчас мы на стадии подготовки названного спектакля. Я исполняю роль Хлестакова. А наш городской аким играет городничего Сквозни-

Сол еңбегіме қолма-қол үш бөлмелі пәтер берді. Енді «Lexus» машинасын сұрамақпын. Айтпақшы, ол менің әйелімді...

Тағы да біраз кәсілгісі келген, осы кезде есік сарт беріп ашылып, ішке жұбайы ентелей енді.

Қолында конверт пен бір жапырақ ақ қағаз. Онсыз да сұрша беті көгіс тартыпты. Тіпті көз тоқтатып қарау мүмкін емес.

– Тырп етпендер! – деді келе кабинеттен біреу қашып шыға ма дегендей.

– Мына хатты жазған қай антұрған?!

– Хаты несі?

– Қол қойып па?

– Мазмұны қандай? – деп артистердің арасында сыбыр-күбір көбейді.

– Тырп етпендер! – деді сосын тағы да. – Қазір беттеріңді аймандай қылам. – Сөйтті де ақ қағазды жарқ еткізіп бетіне тақап саудыратып оқи жөнелді:

«Театр ұжымы іштен бүлініп, алауыздық өршіп тұр. Оның басты себебі – театр директоры артистерді алалайды.»

Мысалы, өмір бойы басты рольді тек Қызтуған орындап келеді. Ел арасында оның Күндеқыз деген лақап аты бар.

Бес байға санап тұрып тиген. Соның біреуіне де құтаймаған. Моральдік жағы тым осал.

Соңғы он бес жылдан бері театр директорымен көзқыспасы бар. Қызғанып, ешқайсымызды оның жанына жолатпайды.

ка-Дмухановского.

За мои усердия он сразу же выделил мне трехкомнатную квартиру. Теперь, думаю, не попросить ли у него «Лексус»?! Между прочим, они мою жену...

Он хотел было продолжить своё увлеченное выступление, но в тот момент громко хлопнула входная дверь и внутрь решительно шагнула жена директора театра.

В руках она держала конверт и какой-то лист бумаги. Нездоровый цвет её лица имел зеленоватый оттенок. Смотреть на неё было жутковато.

– Сидеть всем на своих местах! – тоном не терпящим возражений произнесла она, будто опасаясь, что кто-то вдруг исчезнет из кабинета.

– Какая сволочь это намарала?

– Письмо, что ли?

– Подпись-то, посмотрите!

– А о чём оно, можно поинтересоваться? – раздалась недоуменные голоса присутствующих.

– Молчать! – кипела женщина. – Сейчас я вас всех выведу на чистую воду!

Уткнувшись в лист бумаги, начала скороговоркой читать:

«Коллектив театра разлагается изнутри, процветает групповщина. Главная причина этого недуга в том, что директор театра отдаёт предпочтение одним и обделяет других.»

Наглядный тому пример, – все главные роли исполняет одна Кызтуған. В коллективе ей дали кличку Күндеқыз, то есть девушка на все случаи жизни.

Побывав раз пять в замужестве, она и не собирается причалить... Её моральный облик просто не выдерживает никакой критики.

На протяжении полутора десятка лет она крутит роман с директором театра. Как цепная дворняжка никого к нему не подпускает.

Директордың кабинетінде роль бөлетін диван тұр.

Сол диванның орта тұсы ішіне қарай ойылып кеткен. Сол ойық Қызтуғанның құйрығының өлшеміне дәлме-дәл келеді.

Нанбасаңыздар арнайы комиссия шығарып көруге болады...»

Хатты саудыратып оқып келе жатқан сұрша бет әйел осы тұсқа келгенде кілт кідірді. Кідірді де манадан бері бір қызарып, бір сазарып тұрған Қызтуғанға қарады. Еңкейіп жоқ іздегендей актрисаның артқы жағынан бір айналып өтті. Іргеде тұрған орта тұсы ойылып кеткен диванға үңілді.

– Рас қой.

– Құтылсақ екен.

– Қандай жақсы жазған?! Кітаптың сөзіндей, – десіп артистердің даусы енді емін-жарқын шыға бастаған.

Онсыз да сұрша беті көгіс тартқан әйел одан әріге төзбеді.

– Ах, сайқал! Көзім енді жетті! – деп шап беріп Қызтуғанның бетін тырнады.

Қызтуған сауға сұрап қашып жүрсе де киім цехының меңгерушісі Олесеяның бетін тырнап үлгерді. Олесея болса қапелімде қолына ешкім ілікпей жанталасты.

– Мынау жаңа шығарма ғой. Авторы кім, авторы? Комедия ма? Образға бірден еніпсіңдер. Ғажап!

Шеттеріннен жұлдызсыңдар, – деп театр сыншысының есі шығып, қағаз-қаламына жармасты.

– Қатырып тұрып газетке жазамын. Жаһанға жар саламын!

Сол күні театр директоры инфаркт алып ауруханаға түскен.

В частности, в кабинете директора стоит выдавший виды диван, на котором распределяются все главные роли.

Средняя часть этого дивана уже просела вовнутрь. И, кстати, образовавшееся углубление точь в точь соответствует габаритам вышеназванной актрисы.

Если кто-то сомневается, то создавайте специальную комиссию и проверьте данный факт...».

Женщина с нездоровым цветом лица неожиданно остановилась. Медленно посмотрела в сторону бледнеющей и краснеющей Кызтуған. И с видом человека, потерявшего какую-то ценную вещь, женщина обошла актрису со стороны спины. Затем оценивающим взглядом скользнула по стоящему у стены дивану со вмятиной посередине.

– Да и в самом деле...

– Вот незадача-то...

– А, как замечательно написано! Слово как в зеркало смотрели, – оживились артисты, перебивая друг друга.

Такого позора, почти позеленевшая женщина, выдержать уже не могла. С криком: «Ах! Потаскуха! Теперь всё мне ясно!», – и с кошачьей прытью она набросилась на Кызтуған и царапнула ей лицо.

Кызтуған, спасаясь от неё бегством, успела задеть ноготком Олесею, заведующую костюмерным цехом. Олесея же, не успев ответить действием, забилась в нервном припадке.

– Так это новая трактовка?! А, кто же автор? Комедия, что ли? Какое свежее воплощение образов. Великолепно!

Парад звезд – одна ярче другой! – восклицал обескураженный тетральный критик и хватался за ручку с бумагой.

– Отличный материал для статьи в газету. Прославлю на весь мир!

В тот же день директора театра увезли в больницу с инфарктом.

Ертеңіне бас режиссер жұмысқа шығып, дайындықты қайтадан бастады.

Агафья Тихоновнаның ролі енді Дашаға тапсырылды. Басынан бастап камшы салдырмай көпес қызы боп көлбеңдеген Даша да пьесаның соңына келгенде оңбай сүрінді.

Сүрінгені емей немене, халық артисі Арон Арысович Подколесин боп:

– Қолыңыз неткен әдемі?! Сүйікті ханым, рұқсат ет, мен сізбен қазір, тап қазір неке қидырғым келеді, – деуі мұң екен:

– Әкемдей адаммен қалайша неке қиямын? Бұл қай басынғандық?! Мұны күйеуге тиейін деп жүрген жігітім естісе не бетімді айтамын? Онсыз да баламмен қоса алам деп уәде берген, – деп азарда-безер боп сахна айналып қашты...

Үш күннен соң спектакль сахнаға шықты.

Бетіне гримді қалың салып жасарған Қызтуған Агафья Тихоновна боп жарқырап, жайнап, айттыра келген күйеу жігіттерге нұрлана қарап, қылымсып, ұрлана қарап көрерменді қаралай естен тандырды.

Ал Галя бетіне гримді қалың салып, қартайып Фекла Ивановна боп жүрді.

Таня болса Арина Пантелеймоновнаны місе тұтты. Даша бар-жоғы Дуняшка еді.

Спектакльдің соңын ала екі оқыс оқиға орын алды. Бірі – Подколесин қалыңдықтың үйіне қалпағын қалдырып, екінші қабаттан секіріп қашатын тұста Арон Арысович жаңылысып, қарсы бетке қарғып...

На утро следующего дня в театре появился главный режиссер, и работа над спектаклем возобновилась.

Роль Агафьи Тихоновны была перепоручена Даше. Молодая актриса с самого начала старательно и без ремарок воплощала на сцене зрелую купчиху, да только в конце концов наступила на те же треклятые грабли.

Иначе это и не назовешь. Стоило Народному артисту Арону Арысовичу, будучи на сцене Подколесиным, подобострастно и проникновенно произнести: «О, какие у вас прелестные ручки! ...Да, позвольте, сударыня, я хочу, чтобы сей же час было венчание». И этого оказалось достаточно...

– Пойти под венец с женщиной, который в отцы мне годится? Да вы в своем ли уме? Что это за напасть-то такая?! Если услышит мой парень, за которого я замуж собираюсь, так как я ему потом всё объясню?! Он и так обещал взять меня с ребенком! – возмутилась Даша и, наотрез отказавшись играть дальше, обиженная и оскорбленная убежала с подмосток ...

Спустя трое суток спектакль был все-таки поставлен.

Под толстым слоем грима помолодевшая Кызтуған блистала на сцене в роли Агафьи Тихоновны, щеголяя нарядами, и сводя с ума томным и игривым взглядом женихов, прибывающих её сватать. Беспрестанно кокетничая и переигрывая роль, она завораживала и всю собравшуюся в зале публику...

Что же касается Гали, то она, довольно состарившись и погрузнев под слоем толстого грима, хлопотала на сцене Феклой Ивановной.

А Таня довольствовалась ролью Арины Пантелеймоновны. Даше лишь выпала роль Дуняши.

Не обошлось и без накладок в эпилоге и даже по завершению спектакля. Первая случилась в эпизоде, когда Подколесин, оставивший шляпу в доме невесты, должен был бежать, выпрыгнув со второго этажа. Однако Арон Арысович по ошибке сиганул на противоположную сторону...

Тура музыканттар отыратын апанға құлапты. Жамбасы сыныпты.

Аш бөрідей ұлыған даусын естіп алдыңғы қатарда жайғасқан Мәдениет министрлігінің бас маманы: – Bravo! Міне, нағыз халық артисі! – деп мээ-мей-рам боп қол шапалақтап жіберді.

Екіншісі – роль тимей ызаға піскен Маша көптен соңынан қалмай қойған қартаң профессорға күйеуге қашып кетті.

Сөйтіп, спектакль сәтті аяқталды. Бүкіл ұжым бір-бірін құттықтасып, құшақ ажыратпай, сілекей алып сүйісіп түнімен тойлап жатты.

И грохнулся прямо в оркестровую яму! Сломал себе тазобедренную кость.

Впрочем, главный специалист Министерства культуры, сидевший в первом ряду, услышав великий вой, напоминавший завывание голодного волка, подпрыгнул от радости со своего места и, громко хлопая в ладоши, закричал: «Bravo!.. Вот это да! Вот, что значит Народный артист!..».

Вторая накладка произошла из-за оставшейся без роли Маши, которая обозлившись на весь белый свет, выскочила замуж за пожилого профессора давно уж её опекавшего.

Таким образом, пьеса была удачно сыграна. Коллектив театра всю ночь напролет праздновал премьеру, крепко обнимаясь, слезно целуясь и смачно лобызая друг друга...

